

LE LLETRE

"Mirador" pregunta als escriptors

1. Quin fou el primer símptoma de la vostra vocació literària?
2. Us fou difícil d'encarrilar aquesta vocació?

Allò que nosaltres fem per obra i gràcia d'una vocació ha tingut el seu origen en un moment de la vida nostra, que de vegades ve fixat per una anècdota trivial.

Com va desenvolupar-se en la consciència de cada escriptor la seguretat que el seu camí era marcat vers la literatura?

MIRADOR, en fer aquesta pregunta als nostres escriptors, pretén, ultra la curiositat habitual en tota enquesta, posar en evidència algunes dades que poden servir per al panorama crític de cada escriptor.

C. A. Jordana

El primer símptoma de la meua vocació literària deu ésser perdut en les boires de la meua infantesa més tendra. El primer record una mica clar de la meua activitat literària és el de la representació de la meua comèdia *Pepet, el calavera*. Recordo perfectament que hi havia una llarga escena en què un pare i una mare es plantien de



la conducta d'un fill disbauxat. A la fi apareixia el protagonista, d'allò més pèndit i engrescat. «Pare, mare, ja sóc aquí!» «Qui?» «Jo mateix: En Pepet, el calavera!» Quan vaig escriure aquesta comèdia tenia nou anys. D'aleshores fins que vaig començar a fer professionalment d'escriptor amb la publicació del meu primer llibre, *Quatre venjances*, vaig escriure bastant, esquinça: una pila i llegir amb profusió i entusiasme; de les quals coses no em congratularé mai prou, perquè els dec de poder fer ara amb un cert decorum la meua obligació d'escriure molt, que no em deixa esquinçar res i em permet de llegir només a estones.

Les dificultats que he trobat en l'acompliment d'aquest meu destí d'escriptor han estat totes d'ordre interior. Un afecte pronunciat a les matemàtiques, que encara em dura, em va fer creure (no sé per què) que podria arribar a ésser un bon enginyer. Quan vaig adonar-me del meu error, ja no era a temps d'escapar-me d'obtenir el títol. I amb la possessió del títol, unes pretensions verament desproporcionades em van fer creure que podria dedicar-me alhora a l'enginyeria i a la literatura. Això em feia perdre temps, però no em podia impedir que acumulés experiència. De manera que, fet i fet, una vegada rectificat l'error, ni d'aquest puc queixar-me.

Manuel de Montoliu

Jo no sé si era vocació literària el que vaig sentir quan tenia dotze anys i cursava la retòrica de la *Ratio Studiorum* en el col·legi de jesuïtes de Manresa. L'únic que sé és que Homer, Horaci i Virgili, Luis de León i Garcilaso, explicats pel meu bon mestre d'humanitats i excel·lent hellenista P. La Palma, em van obrir un món d'encís en el qual es submergí voluptuosament la meua ànima infantil. Llavors vaig començar a fer els meus primers versos castellans, a assajar la composició



d'hexàmetres llatins, i a trobar gust en l'anàlisi de l'estructura dels discursos de Ciceró o de les odes d'Horaci. Els anys de filosofia i ciències dels darrers anys del meu batxillerat no em van fer perdre gens la meua ja decidida inclinació per la literatura, talment que, sortit ja del col·legi, i arribada l'hora crítica, tan anguniosa per a molts adolescents, d'elegir carrera, vaig contestar sense vacil·lació a la ritual pregunta del meu pare: Filosofia i Lletres. No em vaig oblidar en aquell moment que el meu bon mestre de retòrica m'havia assegurat que jo tenia vocació literària.

Del temps d'estudiant a la Facultat de Filosofia i Lletres de Barcelona daten les meves primeres poesies castellanes que vaig guardar inèdites i un epistolari de pretensions to literari, sostingut amb un estimat company de col·legi. Les lectures que van esperar la meua vocació foren principalment de poesia romàntica: Bécquer i el Duc de Rivas entre els autors espanyols, i Shakespeare, Dant i Goethe entre els estrangers. Dels moderns, Verlaine era el meu poeta preferit. Recordaré sempre la impressió fulminant que em produí particularment *Werther*. Encara conservo l'exemplar rebregat i trossejat de la traducció francesa que passava de mà en mà en les classes universitàries d'ampliació de Dret entre dos o tres companys que engolíem àvidament dues o tres vegades consecutives les pàgines que ens conten els sofriments de l'amant de Carlota. També recordo la commoció espiritual que em van causar les tragèdies de Shakespeare, llegides als claustres

de Poblet on la meua família anava a estiu. Tot aquest fervor despertat de la meua vocació literària va manifestar-se en un ambient saturat d'efluvis musicals. En la comunitat que formàvem jo i els meus germans hi havia un culte verament religiós per la música: Bach i Beethoven, Schubert i Schumann, Chopin i Wagner eren objecte en la nostra germanor d'una ardent adoració.

Educats en castellà en el col·legi i en la llar familiar, juntament amb els meus germans decidírem fer la conversió al catalanisme. Vaig deixar resolutament el castellà en les meves composicions poètiques i vaig començar a escriure en català després d'assídues lectures de les obres de Verdaguer i de Costa i Llobera. La meua primera poesia catalana fou publicada a la revista *Catalonia*. El primer treball important, que vaig fer de molt jove, fou la traducció catalana de la *Vita Nuova* de Dant que fou publicada a la Biblioteca de L'Avenç. Aquesta traducció fou efecte d'unes íntimes vetllades dantesques que celebràvem alguns amics (Francesc Gall, Joan Llongueras hi eren constants) en aquell meravellós taller del pintor Alexandre de Riquer que donava a l'absis de la Catedral, llegíem els cants de la *Divina Comèdia* davant l'espectacle fantàstic de l'absis il·luminat pel clar de lluna i nodríem la nostra fervor dantesca fullejant les il·lustracions de Dante Gabriel Rossetti.

No m'hauria pas estat tant en la relació dels meus primers passos en les lletres, si el qüestionari al qual responc no contingué la segona pregunta. Jo sentia forta i categòrica dintre de mi la vocació literària, però fou ben laboriós el procés de la seva definitiva orientació. Emportat per aquella noble emulació que despertaven en mi els meus més cars poemes, em vaig creure a la primera amb una forta vocació poètica; i sempre recordaré el vot de fidelitat eterna a la poesia que vaig fer interiorment el dia en què la dura necessitat de la vida em va llençar al treball d'una oficina comercial. Quant temps em va costar descobrir la meua equivocació? No ho sé, però foren alguns anys. La col·laboració que em van oferir a *El Poble Català*, on setmanalment havia de comentar les produccions de la literatura catalana, acabà per revelar-me la meua vocació de crític. Un cop convençut que era aquesta, i no la de la poesia, l'orientació adequada a la meua verdadera vocació literària, vaig renunciar per sempre a escriure versos — més ben dit, a publicar-ne — i vaig adreçar tots els meus esforços a completar la meua cultura literària per tal de donar un fonament tan vast i sòlid com fos possible a la meua tasca de crític, de la qual mai no he volgut sortir. Amb aquesta finalitat vaig pendre part a les oposicions organitzades per la nostra Diputació per enviar tres pensionats a Alemanya per estudiar filologia romànica. I puc dir que sols al cap de tres anys d'intensos estudis en aquell país, vaig començar a sentir assentada en fonaments fermes la meua vocació crítica. Tenia trenta tres anys. Ara quan recordo els meus dos llibres de versos juvenils, tan justament oblidats, sento dintre meu el rubor i la confusió del pecador contrit. Diuen, però, que pecats de joventut són fàcilment perdonats.

VARIETATS

Escriptors esportius

Una revista il·lustrada publica una fotografia de Tristan Bernard, president de l'Associació d'Escriptors Esportius, inaugurant una festa en un *field parisien*. Certament se'ns fa una mica difícil imaginar-nos Tristan Bernard — barbut i panxut — intentant un *sprint*. Però el fet és que Tristan Bernard ha dirigit un velòdrom, ha arbitrat combats de boxa, i això no pas recentment, sinó molts anys enrera, quan l'esport encara no tenia prestigi literari.

Moltes actituds filoesportives de literats, ara, tenen més de posició espiritual que de conreu pràctic de l'esport. Recordem que fa uns anys es discutia això mateix a casa nostra. Sebastià Gasch — obès i pacífic — feia el seu crit de batalla en pro de l'esport, fins que un escriptor que no havia actuat en cap sentit el desafià a una carrera de cent metres. Era l'agilíssim Carles Soldevila.

Naturalment, no es tracta d'una cosa material. L'esport és una cosa que cal acceptar — prèviament — com un fet que ressona dintre de l'esperit. Per això remarcuem aquesta informació de la revista francesa on veiem l'autor d'un poema llençat en un *plongeon* perfecte i un publicista famós en uns cents metres frenètics.

Un monument a Heine

Dusseldorf, ciutat natal de Heine, s'ha decidit per fi a honorar la seva memòria. No ho ha fet sense vacil·lació ni resistència.

Fins ara, Heine només tenia el seu bust en un cafè i un altre en la biblioteca que porta el seu nom, fundada pels amics del poeta. Però res de consagració pública.

De feia temps, s'havien recollit donatius internacionals per al monument de Heine a Dusseldorf, però el capital aplegat desaparegué quan la inflació. El tribunal de Dusseldorf refusà d'intervenir allegant que els diners eren destinats a un fi immoral!

Un banquer de Brusselles, gran admirador del poeta, volgué fer donatiu a Dusseldorf d'un relleu de l'escultor Franz Kugler, representant Heine jove, per ésser posat a la casa natal. Els habitants de Dusseldorf no es decidiren a posar-lo fins que el donador va tenir la idea enginyosa d'afegir-hi una frase de Heine afalagadora per a la ciutat.

Després de la guerra es remogué seriosament la qüestió del monument. Però Heine havia dit tant de mal dels alemanys... Per fi s'arribà a una transacció: els amics i admiradors de Heine tindrien el monument, a condició que se n'erigís un altre a un tal Schlageter, afusellat pels francesos per temptatives de sabotatge al Ruhr. Aquest darrer monument ja fa un any que és erigit. Gràcies a aquest furios nacionalista, Heine tindrà un monument, obra de l'escultor berlinès Georg Kolbe, a la seva ciutat natal.

Llibertat

Però, què hi diran els hitlerians, als quals un jueu com Heine deu fer un fàstic insuperable?

Ara mateix, Fritz von Unruh, l'autor de Verdun, s'ha vist prohibida la representació d'una obra teatral que havia d'estrenar a Frankfurt, titulada *Zero*.

El seu tema no era pas polític. Es tracta, senzillament, d'un quadre de costums contemporanis que té per marc Monte-Carlo.

Però Unruh havia fet propaganda antihitleriana en la darrera campanya presidencial.

EL NOSTRE CENTENARI ROMANTIC

Crida a commemorar-lo

I

Caldrà que comencem a posar-nos d'acord sobre la necessitat de commemorar entre nosaltres els signes generals — i els particularíssims — del Romanticisme a casa nostra. Per bé que l'hora política abassegui mirades i atencions, tot fa desitjar que, sense desatendre el plet capital que es debat aquests dies, tots els que tenen el deure sabran girar els ulls, el moment que

acabats d'apuntar, abans de comentar-los per separat.

El primer aspecte d'aquest 1833 que cal commemorar d'una manera digna és el que fa referència al centenari de les lletres catalanes renascudes. Sobre la importància d'aquest fet; sobre l'oportunitat — ara — de la seva remarca, no cal ni parlar-ne. I bé: fora de les activitats que regeix Josep Maria López-Picó, no sabem que es prepari res per a aquesta data. (No parlo, torno a dir, dels articles de periòdic; ni dels discursos acadèmics; ni dels banquets oficials; ni de les festes ateneístiques; ni de tota la feina urgida i elemental que haurà de suportar-se aleshores.) En canvi: remarco en la figura de Josep Maria López-Picó, al marge de la seva obra poètica, un gest — persistent — de capità responsable, de vigilant de destins que sent inquietuds de tothora transformades en acció. I repeteixo la meua mirada desolada.

El segon aspecte ens dona també panorames desèrtics. No té, segurament, la urgència del primer. Però té, del primer, la inicial embranzida. El segle de literatura catalana que va a aconseguir-se és riquíssim de suggerències. El ressò que en ella han tingut el romanticisme, el naturalisme, el parnasianisme, el simbolisme, el futurisme i el sobrerrealisme, poden ésser apreciats, ara, totalment. I és una feina que cal fer, perquè la tenim molt incompletament realitzada.

Incompleta en el temari i en l'aprofundiment del coneixement. Cal que abasti tots els sectors del pensament català, àdhuc els que no s'expressaren en la nostra llengua. Qui gosaria eliminar d'una revisió secular del nostre pensament filosòfic Balmes o Llorens i Barba? Qui podria prescindir de la delicada i impressionant figura de Manuel de Cabanyes?

Queda el tercer aspecte per a revisar en aquest comentari general: 1833 com a primera data integradora del Romanticisme a Catalunya. Es ben sabut que Catalunya ha exercit molt de temps, davant la Península, un paper de torre vigilant d'observació del panorama europeu. Per Catalunya han entrat gairebé totes les modes literàries que hem anomenat en ocupar-nos del segon aspecte plantejat en aquest comentari.

Cal conèixer l'hora brillant de les editorials nostres en aquest aspecte. Les vuit-centistes de la literatura europea entren a l'intel·lecte espanyol amb peu d'impremta barceloní. Això tot al llarg del segle XIX, mentre la major part de les obres literàries estrangeres són traduïdes al castellà. Després ve l'obra de *La Renaixença*. Els contactes de Zola i Narcís Oller. Els volums miraculosos de *L'Avenç* que són com una processó de banderes d'internacionalitat. La curiositat viva de Xènius que fa del *Glossari* essencialment això: una torre de vigilància d'Europa, un avenç quotidià del nostre rellogte intel·lectual. I després les primeres traduccions d'En Folguera: Apollinaire, Max Jacob, continuant aquest brillant paper d'introducció de cultures superiors. Aquest paper — que potser avui hem abandonat una mica — ens ha donat també la glòria i la responsabilitat de la introducció del Romanticisme.

Efectivament, el millor coneixedor dels orígens del romanticisme espanyol, el professor Allison Peers, constata des dels seus primers treballs l'origen litoral del Romanticisme: Barcelona, València, Cádiz, Sevilla, són les primeres poblacions on arrela la febre romàntica. Barcelona té llargs mèrits contrets. *El Europeo*, el *Diario de Barcelona*, *El Vapor*, *El Popular*, *El Diario Mercantil de Cataluña*, *El Catalán* i *El Guardia Nacional* han estat estudiats per Allison Peers en funció del nou moviment que obsessió Europa, i els entusiastes redactors de la nostra premsa de fa cent anys, plens de paisatges de Byron, Walter Scott i Chateaubriand.

GUILLERM DIAZ PLAJA

Aconsegueix un gran èxit de venda

URSS

La República de Treballadors

Per J. TERRASA

Un reportatge directe, il·lustrat amb fotografies de primera mà.

PREU: 3 PESSETES

EDICIONS "MIRADOR"

Descompte als subscriptors de MIRADOR. Vegeu en aquest mateix número el butlletí de comanda

VIATGES BLAUS

Diuenge vivent a

PALAMÓS, COSTA BRAVA

23, 24 i 25 juliol

Creuer marítim de PALESTRA a

MALLORCA i EIVISSA

Passatges: Rambla del Centre, 37



ESPECIALITAT EN LA MIDA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

La grandesa d'un poble es mesura per la seva cultura. Si voleu, doncs, contribuir a la grandesa de Catalunya, compreu i llegiu

LLIBRES CATALANS

A la LLIBRERIA CATALONIA trobareu les millors signatures catalanes

3, RONDA DE SANT PERE, 3

LES ARTS I ELS ARTISTES

TORNANT DE PARÍS

Exposicions de pintura

Com tots els anys, hi ha un considerable nombre d'exposicions en acabar-se la temporada parisenca. Però aquest any hem tingut l'habitual orodan, final de festa, amb quatre llumeneres de gran categoria: Boucher, Manet, Ensor i Picasso. Una tan sols, d'aquestes exposicions retrospectives ja us pagaria el viatge; amb les quatre, al mateix temps, hi guanyeu diners de sobres.

No ens precipitem, però, i limitem-nos

tre els joves pintors per intentar descobrir nous valors pictòrics. Un primer jurat format de crítics d'art, presidits per Louis Vauxcelles, escollirà, a raó de quatre artistes per votant, els pintors que podran ésser candidats al gran premi, el qual serà atorgat per un segon jurat format per polítics, col·leccionistes i literats dels més reputats. L'exposició té força interès. Si jo hagués de votar, segurament compondria



Chapelain-Midy — «Après le goûter»

avui a comentar les altres exposicions celebrades en aquest final de temporada.

I per començar, no ens queda altre remei que parlar del Saló (Société des Artistes Français i Société Nationale de Beaux-Arts, reunides). Com cada any, les parets del Grand Palais estan atapeïdes de teles, i en el saló principal hi ha el mateix bosc d'escultures. I, com cada any, sortiu del Saló amb un cap espès, de tanta quantitat que heu hagut d'empassar-vos. I de la qualitat, què? Doncs, la mateixa de sempre. I, en resum, què?... doncs, un altre Saló, i fins l'any vinent, que, si tenim paciència, el tornarem a veure.

De l'actual, però, cal remarcar la sala destinada a celebrar el cinquantenari de la Société des Artistes Français, on hi ha un bon conjunt d'obres dels anomenats acadèmics del segle passat i d'altres sociétaires de gran fama. És curiós, per exemple, veure de costat, en aquesta sala, les pintures de Cabanel i Cézanne, de Henner i Renoir, de Gerôme i Manet. I també cal anotar el bon paper que fa l'obra de Bouguereau, que, per més acadèmic que sigui, les seves figures tenen un valor que no és menyspreable.

El X Saló de les Tuileries segueix, també, el seu to habitual. Aquí, el visitant ja es diverteix molt més. És clar que hi ha el mateix fantasma de l'enorme quantitat d'obres, però la qualitat és present més sovint que en el gran Saló. I, entre les aportacions remarcables, citem alguns noms: Max Band, Charles Blanc, Bloume, Brianchon, el conegut il·lustrador Dignimont, Durand-Rose, Floch, Othon Friesz, Hannaux, Holy, Kisling, Suzanne Lalique, Le Molt, André Lhote (tot i que és inferior a la seva obra), Lombard, Luka, Mezerova, Takanoori Oguiss, Roland Oudot, Simpson, Tauzin, i Uzdaç. La representació catalana, amb les pintures de Rafael Benet i Josep Mompou i els dibuixos de Pere Inglada, està al nivell de la selecció més distingida que es podria fer en aquest Saló.

Com a retrospectiva, aquest any a les Tuileries es presenta l'exposició de Laprade, l'obra del qual quedarà registrada com una de les intel·ligents successions de l'impressionisme.

I després de visitar els Salons, fem una breu inspecció per les galeries.

A la Georges Bernheim, Jacques Darnet ens presenta el Grand Prix de la Peinture. Es tracta d'una mena de concurs en-

la candidatura amb els quatre pintors: Maurice Brianchon, Roland Oudot, Adrien Holy i el nostre Pere Créixams. Però, també, lamentaria no poder incloure Jean Aujame, Charles Blanc, Camille Bombois, Chas-Laborde, Durand-Rosé, Louis Vivin, Chapelain-Midy i Geneviève Gallibert.

Seguint galeries, entrem a can Rosenberg, i ens trobem amb una antiga con-



Briançon — «Danseuses du French Cancan»

guda: Marie Laurencin, que tots vosaltres també recordareu prou bé. Per la Laurencin no passen els anys. Però aquesta gentilesa, en pintura, no és tant d'agrair com en l'aspecte personal. La gentil Maria pinta com sempre. Amb els mateixos blaus i els mateixos verds i les mateixes figures. Amb el mateix decorativisme exquisidament superficial de sempre.

A casa Max Berger, l'espanyol Borés es mostra més consistent de color, però la seva obra continua sense justificar la importància que de bon principi li senyala Zervos en els Cahiers d'Art.

Coubine exposa a can Bernheim Jeune. L'obra d'aquest pintor va millorant. El seu sintetisme és cada dia més líric i amb noves troballes en els rapports del color.

A Le Portique, el pintor suís Barraud ens recorda, una vegada més, les grans dificultats i els perills que solem presentar-se a tots els continuadors de la bona escola holandesa. Observant l'obra de Barraud m'he adonat, per altra banda, de la bona qualitat de la pintura del nostre Feliu Elias.

En un altre extrem — no de París, sinó d'escola —, a can Pierre Colle, tenim el sobrerrealista Dalí, amb les darreres pintures i els nous objectes plasmatos sota l'automatisme dels somnis. En les teles hi ha fragments de veritable emoció plàstica, malgrat les incongruències inevitables del tema. Dalí aconsegueix despertar «encara» un interès dintre d'una tendència extrapictòrica ja exhausta. Els objectes somiats demostren, si més no, que l'artista passa unes nits bastant divertides. La nostra enhorabona.

I per no allargar massa la llista, acabem les visites amb la galeria Simonson, on l'exposició del grup N. G. S. ens dona certes esperances de la tan esperada renovació de l'actual pintura francesa amb les pintures de Chapelain-Midy, Holy, Lestrille, Planson i Poncellet.

I entre les excentricitats darrerament aparegudes, hauríem de senyalar la pintura rítmica i musical de Knut Lundström exposada a La Renaissance. Però, tractant-se solament d'una pensada més en el variat repertori del malabarisme estètic, preferim passar-ho per alt, per no cansar més als lectors.

MÀRIUS GIFREDA

L'elginisme bo i el dolent

El Centre Excursionista Casanova, que té la seu a l'Avinguda Prat de la Ribera, cantonada a la Rambla del Prat, acaba de cloure una exposició d'art religiós del Valles molt notable, molt ben organitzada. Els membres d'aquesta entitat han demostrat amb l'esmentada exposició saber treballar bé i a la manera moderna. Cal recordar-se doncs d'aquest centre excursionista i refiar-se'n. Perquè és el cas que no es limita pas a organitzar científicament les seves excursions individuals i col·lectives fins al punt de poder obrir exposicions tan notables com aquesta, sinó que va fins a ordenar, documentar i arxivar el material que la integrà.

En aquesta exposició veiem coses insospitades, coses notables, coses àdhuc meravelloses, moltes d'elles inèdites; totes elles pròximes als barcelonins que les desconeixem. Què no hi haurà de notable a registrar en el tresor arqueològic d'aquesta nostra Catalunya inexplorada si el que tenim a tocar de la capital encara ens és ignorat... I comteu que l'exposició es referia solament a l'art religiós i que només s'hi comprenia una petita part del que s'escau al Vallès.

Tot el que d'arquitectura s'exhibia en aquell senzill entresol de l'Avinguda Prat de la Ribera mereixia l'atenció dels entesos: l'arquitectura, romànica principalment, era presentada amb fotografies i amb plantes molt ben aixecades. Però gairebé tota aquesta arquitectura romànica del Vallès es troba mutilada o desfigurada. En canvi les obres de pintura i d'escultura hi eren senceres: algunes, incòlumes i d'altres un xic ruïnoses. La majoria però són bones; n'hi ha de valuosíssimes, com aquest retaule de Sant Silvestre que reproduïm, existent a l'església de Sant Sebastià, del poble de Montmajor, prop de Sant Feliu de Codines; retaule que sembla pintura d'un bon mestre català de la fi del segle XIV.

Però hi havia també a l'exposició del Centre Excursionista Casanova el retaule de Santa Agnès de Malanyanes, obra interessantíssima, sobretot des del punt de vista arqueològic; perquè es tracta d'una bona pintura catalana del segle XVI, i ja és prou sabut que fins fa poc hom deia i escrivia si la pintura catalana havia mort amb el segle XV. Com que jo he sostingut sempre que això no és cert, que la pintura catalana fou fecunda durant el segle XVI, aquest retaule de Malanyanes és un testimoni més, entre cent, de l'existència d'una bona pintura catalana del temps del Renaixement.

Un altre retaule, aquest fluixet, del segle XV, hi havia en l'exposició susdita: el retaule de Sant Pere de Reixac. No tot, però, és fluix en aquest retaule: el retaule central amb la imatge del sant, sedent en tron reial, cofat amb tiara papal i a imatge de l'antipapa Luna, està molt bé, i és segurament d'altra mà que la dels altres retaulons. Remarquem ara que el retrat de l'antipapa Luna apareix en altres retauls de Sant Pere, obres catalanes del segle XV, un d'ells al nostre Museu Municipal.

El darrer retaule important en aquesta exposició és el de Sant Julià, de Llíssa, obra indubtablement vergosiana. I, amb aquests retauls, algunes escultures curioses i valuosos: una Verge amb l'Infant, obra de talla policromada, del segle XVI, existent a l'església de Montmany; una altra del segle XV, a l'església de Fogàs de Montclús; per fi una de romànica, procedent de l'església de Santa Maria de Toudell.

I bé, es preguntarà el lector, i l'elginisme? L'elginisme és després de l'acabament del darrer paràgraf: la magnífica Verge de talla romànica de Toudell ja no és de Toudell, sinó que, a tot estirar, en procedeix. És troba ara al Museu Diocesà de Barcelona; com s'hi troba el retaule vergosià de Sant Julià de Llíssa; com s'hi troben els retauls de Malanyanes, el de Reixac i d'altres escultures i pintures no tan importants que figuraren, reproduïdes, en l'exposició del Centre Excursionista Casanova. Un setanta per cent dels objectes mobiliaris registrats en aquella exhibició foren, de temps ha, xuclats pel Museu Diocesà; d'altres ho hauran estat recentment, perquè aquest museu barceloní no cessa d'absorbir tot el que pot que de poc o molt valor arqueològic posseeixen les parròquies de la diòcesi. Quan el despallament de les esglésies no s'aconsegueix per la persuasió, es verifica manu militari. És el procediment que seguí el Museu de Vic. I és l'exemple del Museu de Vic el que inspira els procediments adquisitius del Museu Episcopal de Barcelona. Aquests procediments són més funestos a Barcelona que a Vic, perquè allà a Vic les parròquies insolvents des del punt de vista arqueològic eren moltes, mentre que a la diòcesi de Barcelona gairebé totes són solvents; també perquè ultra la lloable cupidesa arqueològica que mogué el Museu de Vic i que neguiteja el Museu de Barcelona, aquest sembla actuar a l'impuls de la gelosia que li causa el Museu de Vic.

Aquesta espoliació sistemàtica de les esglésies és un crim de lesa pàtria, una depauperació artística, un sabotatge del turisme i també un motiu de desmoralització religiosa, àdhuc eclesiàstica. Els dirigents dels Museus Diocesans que es desficien en aquest agabellament poc semblen fer-se càrrec del descoratjament que les tals usurpacions comuniquen als feligresos i als rector; no semblen pas adonar-se els absorbidors de relíquies arqueològiques del que disminueix el rector la disminució de la pròpia església. Tampoc els apiladors d'art litúrgic no saben veure el valor extraordinari

nàriament suggestionador d'aquests objectes d'art en cada una de les esglésies, la major part antigues, escampades per tota la terra catalana; ni, en canvi, el desvalor d'aquests mateixos objectes acumulats en les sòrdides quadres que fan de Museus Diocesans. Què en treurà, per exemple, el Museu Diocesà de Barcelona de mostrar la detestable Verge del Roser, esculpida en vori, que prengué de l'església de Sant Feliu de Canovelles? Allí devia fer el seu paper i era una imatge antiga, un diploma

cabals per a subvenir com cal a la seva conservació; d'altra banda perquè agabellant aquest patrimoni en un sol lloc sense garanties de seguretat l'exposa a una ràpida i total destrucció. Què passaria, per exemple, si es calava foc a qualsevol dels museus diocesans catalans? El més probable seria que el museu cremés com esca, sense donar temps ni a palliar el desastre. Els museus diocesans deuen, doncs, limitar-se a ben protegir les obres d'art que en llur lloc d'origen no oferissin prou garan-



Retaule de Sant Silvestre, de l'església de Sant Sebastià de Montmajor, prop de Sant Feliu de Codines.—1'50 x 2 m.—(Foto Jaume Comes)

de noblesa on deu restar ja poca cosa, on potser no resta res d'antic.

Està bé que el Museu sostregui de les parròquies les obres d'art irremissiblement ruïnoses, i està millor encara que després les restauri bé, com sap fer-ho, gràcies a Deu. Però, per la Verge i per tots els Sants!, que després no retingui aquestes relíquies que no li pertanyen, que les torni a llurs legítims antiquíssims propietaris. Cada església té necessitat d'aquestes belles velles coses; i aquella que no en posseeix cap n'hauria de rebre alguna dels dipòsits que representen els Museus Diocesans. La mitra de Barcelona, la de Vic, totes, tenen prou mitjans coercitius per assegurar-les a llur lloc. L'Església està molt ufana de la seva antigor i de la seva immutabilitat; cal que l'Església Catalana, si es pot dir així, no contradigui l'Església Catòlica; cal que faci mans i mànegues perquè, no tan sols l'Església, sinó cada una de les esglésies de cada recó del món de la nostra terra donin també aquesta impressió d'antiguitat i d'immutabilitat. Altrament tot-hom anirà veient en aquests conceptes la simple xerrameca retardatària que el lliurepensament li retreu.

El Museu Diocesà de Barcelona actua ara com ara d'espoliador, sense oferir res a canvi, i àdhuc agreujant la ja de segles crítica situació del nostre patrimoni artístic religiós: d'una banda perquè no té

ties de conservació. I a pensar en la manera d'instaurar aquestes garanties en tal lloc, fins a poder reintegrar-hi allò expropiat.

L'elginisme és una actuació lloable quan beneficia tothom; és un acte discutible quan només beneficia el poble absorbidor i és una acció nociva quan beneficia tan sols una petita part del poble tot perjudicant la majoria, i és un veritable crim quan, per torna, espolia amb perill per a les obres espoliades.

JOAN SACS

Encarregui'ns els seus marcs

LES ARTS

QUADROS

MARCS GRAVATS

MOTIL·LURE / OVOL / PINTURE /
DIBUIXOS / BELLEVA / AVOQUE / ROMANS / GONG /
DURAN / BA / Nº 5 BARCELONA

Visiti les nostres sales

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfat" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES

I PRESSUPOSTOS GRATIS

Pasta de Cera

El fang preferit pels nostres millors artistes

Olivera, 25 - Telèf. 31816



BADRINAS
MOBLES

DIAGONAL, 460

MERCADER

CAMISES amb REFORÇ JHON
DOBLE DURACIÓ Preus limitats

34, PORTAFERRISSA 34

RADIO I DISCOS

L'HORA RADIADA

Ahir tornà a ésser Rafael Moragas el conferenciant de l'Hora Radiada que MIRADOR emet tots els dimecres, des del micròfon de Ràdio-Associació. Aquesta insistència amb què nosaltres cridem Rafael Moragas diu prou l'èxit assolit per l'humorista crític musical. Rafael Moragas parlà de Dames i artistes barcelonines de fa trenta anys, tema que li donà ocasió de palesar el que tots sabem: la seva formidable erudició d'anècdotes i successos. La conferència de Rafael Moragas, que amenitzà amb discos de l'època, fou, com les anteriors, un èxit.

Completaren l'Hora Radiada de MIRADOR els elements de costum.

Dimecres que ve, el jove pintor Emili Grau-Sala ens parlarà d'El fi-de-segle que no he conegut.

Aquesta serà la conferència que clourà la primera sèrie de sessions radiofòniques MIRADOR, que, passades les vacances, es reprendrà en la forma que anunciarem oportunament.

L'Organització de la Ràdio

D'on surten els aparells de ràdio? Com arriben a les llars? En aquests interrogants hi ha sintetitzats tota una sèrie d'activitats que comprenen des del talleret primari i la gran manufactura fins al botiguer i corredor que va deixant aparells pels pisos.

La ràdio és tan nova que no té encara un gremi ben determinat: a les èpoques grasses fins els adroguers venen receptors. En altres temps, però, els establiments especialitzats es despenen de tot el que pugui semblar ràdio; llavors materials de preu són oferts en forma que el producte de la venda és inferior a les despeses de propaganda que d'ells s'ha fet. I és que la ràdio, tot i la tècnica que comporta, té molt de fantasia, i aquesta es paga un moment, però quan perd l'oportunitat, poc en resta.

Al nostre país, la ràdio ha servit, com d'altres articles, com un motiu més d'importacions, i tal és el consum que hi ha, que en aquests darrers temps la minva d'entrades d'automòbils per la duana de Barcelona s'ha compensat en bona part per les xifres d'importacions d'aparells de ràdio. Val a dir, però, que això no és privatiu d'ací. A França han hagut de limitar les importacions americanes, i això vol dir que el mal també hi era.

La indústria nacional és ben migrada, per no dir que no existeix. No hi ha gairebé cap manufactura que produeixi en sèrie. Es fan aparells, no es pot negar, però la majoria d'aquests no són per vendre: són per a ús individual. Més aviat es munten aparells manualment, sense utilitzar el que permeti una producció intensa. Sembla estrany que si hi ha mitjans per a muntar organitzacions comercials de gran volada que distribueixen quantitats insospitades d'un article de luxe, no hi hagi ajuda per a muntar una indústria de fabricació de ràdio. El fet és evident i té una primera explicació. Sempre és més còmode i té menys risc vendre que fabricar. Fa por llençar-se a un article que continuament evoluciona. No és aquest solament el motiu; també hi ha la dificultat que suposa fabricar per a un país sense preveure una sortida regular a la fabricació. A més a més, no hi ha manera de fabricar a bon preu si no es fa en sèries nombroses, i cal reconèixer que ací el consum no fa possible la col·locació d'una gran quantitat de

producció. Només els països que tenen un gran consum interior poden anar a la recerca d'altres mercats. Com ja diem més amunt, amb la ràdio hi ha tant de fantasia, que es fa més difícil la fabricació en petites quantitats. La tàctica de les principals manufactures d'aparells és fabricar sèries determinades d'aparells, amb la precaució de no sobrepassar una xifra prèviament determinada, i un cop assolida aquesta, canviar novament de tipus, puix el mercat no aguanta massa temps un mateix receptor, encara que el que vingui després sigui esquemàticament el mateix. Ara comencem a ésser difícils les novetats tècniques, i els fabricants especulen amb la ignorància tècnica del comprador fent-li cercar formes noves continuament.

Hi ha, demés, el factor marca. El comprador, davant un article al qual generalment no arriba tècnicament, s'ha de refiar del prestigi d'un nom; això no hi ha més que una forma d'assolir-ho, i és amb la publicitat, que aviat es fa internacional i contra la qual el fabricant del país no té més defensa que el preu. D'aquesta forma es fa més difícil la vida del petit fabricant d'ací, que ha de treballar amb menys elements, major preu de primeres matèries i pitjor preu de venda. Així i tot, però, amb els aparells fins a quatre vàlvules hi ha encara una petita diferència que aprofita el constructor d'ací. Afavoreixen aquesta diferència els transports, els embalatges, etcètera, i ara també el superior valor interior que té la nostra moneda. Però amb els tipus superiors poc hi ha a fer que no sigui muntatge de circuits importats. En general aquests són de procedència nord-americana. Els aparells complets són també d'Amèrica. D'Europa gairebé només ens vénen dues marques que tenen muntades ací organitzacions de venda molt esteses. El client, doncs, es veu sol·licitat per noms de garantia i li costa decidir-se per aparells fabricats ací que no tenen l'ajuda de la marca, tot i que llur qualitat no tingui res a envejar.

L'actual depressió americana ha arribat també a la ràdio, de tal forma que els aparells són oferts a preus molt per sota dels de cost, i això encara fa més difícil decidir-se a muntar una gran indústria local.

J. G.

L'enregistrament directe

En l'edició fonogràfica normal, es comença per enregistrar els sons sobre un disc de cera, i, a partir d'aquest primer gravat es confecciona, gràcies a diverses operacions electrofòniques i mecàniques, una matriu metàl·lica que serveix per a la fabricació dels discos que són posats a la venda.

En la cinematografia sonora, els sons són enregistrats per un procediment fotoelèctric, fotografiant-los, podríem dir, sobre un film sensible en forma d'imatges d'opacitat constant i de superfície variable, o d'opacitat variable i superfície constant. El film negatiu primitiu serveix per treure'n el nombre de films positius que calgui.

Encara hi ha altres procediments d'enregistrament fonogràfic; però els dos usats en la pràctica són els que hem esmentat. Com es comprèn, tant l'un sistema com l'altre requereixen temps i un utilitzatge complicat. Per això es cerca un mitjà d'enregistrament directe, que permeti la reproducció gairebé immediata dels sons enregistrats, utilitzant sovint el mateix suport que ha servit per a l'enregistrament.

En un recent número de *La Nature*, un especialista d'aquestes qüestions, P. Hémar-dinquer, explica un recent dispositiu per aconseguir l'enregistrament directe i les aplicacions que aquest pot trobar.

Per tal de poder obtenir un bon resultat, caldria disposar d'una matèria tova com la cera a l'hora d'enregistrar, i que després s'endurís com la goma laca o l'acetat de cel·lulosa (material de què són fets els discos). Aquesta substància ideal no existeix encara, i cal acontentar-se amb discos de gelatina, de composició cel·lulòsica i d'alumini, endurits després per un tractament químic apropiat.

La qüestió de l'enregistrament directe no és pas nova: data d'abans de l'edició fonogràfica. El primitiu aparell d'Edison feia servir, per a reproduir els sons, els mateixos cilindres de cera que havien servit per recollir-los.

Quin interès, es dirà, hi ha a obtenir enregistraments directes? Molt sovint, no és possible de transmetre per ràdio, a la mateixa hora en què es celebren, cerimònies polítiques o religioses, conferències, audi-

cions musicals i actes esportius. Amb l'enregistrament directe es suprimeix aquesta dificultat: s'impressionen, a l'acte, els discos, que poden ésser utilitzats per emetre després a l'hora que convé a l'estació.

Algunes estacions franceses posseeixen ja màquines d'enregistrament directe per a impressionar discos de gran diàmetre que volten a la velocitat reduïda de 33 1/3 voltes o a la normal de 78-80 voltes per minut. Aquests discos són de gelatina; amb ells s'enregistren els discursos dels funerals de Briand.

Al Reichstag alemany també és possible de recollir fonogràficament els discursos dels diputats tal com són pronunciats, i difondre'ls després. Durant la recent elecció presidencial, Hindenburg impressionà un disc que després serví per a unes quantes radio-difusions.

L'enregistrament sobre discos és el més senzill i menys costós. Els enregistraments fotoelèctrics, més complexos i de maniobra molt delicada, no estan a l'abast dels aficionats; a més a més, el preu dels aparells n'impedeix la generalització.

Segons la revista americana *Radio News*, el Dr. Hans Thirring ha construït un aparell, que anomena «Selenofon», que permet l'enregistrament directe fotoelèctric amb molta més comoditat que abans. Un aparell d'aquests, diu l'esmentada revista, ha estat dut a Ginebra a fi de recollir els discursos a la Societat de les Nacions.

Els enregistraments d'aquest aparell són d'opacitat constant i superfície variable, sobre film standard de 35 mil·límetres d'amplada, que admet vuit enregistraments distintes cada un dels quals pot ésser reproduït per separat. Aquesta darrera particularitat redueix considerablement el preu de tot de les impressions.

El sistema del Dr. Thirring és molt semblant al que serveix per al cinema sonor, és a dir, que és bastant complex; en canvi, les operacions de treure còpies a partir del film inicial, són senzilles i ràpides, cosa que no es pot dir en tractar-se de treure proves positives a partir d'un disc enregistrat.

X.

RECEPTOR Radio CLIMO

enxufable al corrent
sense antena



Preu: 400 pessetes

RAMON CLIMENT

Consell de Cent, núm. 266
Teléfono 23058



—La vostra dona us espera al locutori.
—Quina? Ja sabeu que estic condemnat per bigàmia.

(Ric et Rac, París)



RADIO-LOT

Passeig de Sant Joan, 17
BARCELONA

Recorda una vegada més que
pot oferir-vos els receptors
de la més alta qualitat
fabricats per

General Motors Radio

El millor prestigi en ràdio-recepció

ANUNCIANTS...!

Una moderníssima organització completa en publicitat

Pel·lícules de dibuixos animats

mudes i sonores - patent núm. 121288 - aplicades al
servei de la tècnica publicitària, us l'ofereix:

"Agencia General de Anuncios"

Vostres productes poden ésser propagats amb èxit segur
per tota la **Regió Catalana i Illes Balears**

**200 cinemes en ciutats i poblacions
de categoria**

Fontanella, 10, 1.^a, 2.^a - Tel. 16606

BARCELONA



Avinguda Menéndez Pelayo, 85, 1.^a

MADRID

NOTES D'ACTUALITAT

Ràdio-reportatge de Suècia

La societat alemanya de radiodifusió prepara un ràdio-reportatge a través de Suècia, reportatge que serà retransmès per l'emissora de Berlín. Aquest durarà una sèrie de dies, durant els quals els reporters visitaran gran quantitat de ciutats sueques, i transmetran llurs impressions pel micròfon. Principalment es deturaran a les ciutats de major interès turístic.

La final de la Copa Davis

La final de la Copa Davis, que ha de tenir lloc els dies 29, 30 i 31 de juliol, entre França i la rival destinada a competir-la, serà retransmesa per Ràdio-París i per París-PTT. D'aquesta final se'n fan dos comentaris, un destinat als profans, altre als aficionats. També hi parlarà un locutor anglès per tal que aquest match pugui ésser escoltat atentament des d'Anglaterra.

Ràdio-Tunis, emissora fantasma

Existeix una emissora a Tunis, a Kasbah més exactament, coneguda pel nom de Ràdio-Tunis i també pel de Ràdio-Cartago. La característica d'aquesta emissora és, actualment, no tenir hores d'emissió, ni programes ni estudi. De tant en tant, el cap de

l'estació, militar que fa les funcions de l'enginyer, de l'operador i del director artístic, retransmet l'orquestra anèmica d'un cafè de Tunis... i això és tot.

Els radioescotes tunisencs, davant la insuficiència d'aquestes emissions, acaben de formar una federació amb la intenció de demanar la construcció d'una emissora local dotada de programes regulars.

L'aurora boreal

Una comissió d'estudis particulars partirà de Tromsø (Noruega) dintre poc, sota el comandament del cèlebre professor Appleton, per a establir una emissora de proves. El motiu principal d'aquesta expedició és l'estudi de l'aurora boreal, dels fenòmens de ionització i llur influència en les ondes radioelèctriques.

Ràdio-Escola a Suïssa

Les autoritats suïsses han decidit instituir emissions regulars per a les escoles, començant aquesta tardor, per mitjà de l'emissora de Beromünster. Els programes han estat curosament confeccionats segons els experiments realitzats pel doctor Kurt Schenker, director de l'estació de Berna. Les emissions solament seran per a les escoles alemanyes-suïsses.

ESCOLTEU LES EMISSIONS D'EAJ-15 RADIO ASSOCIACIO, L'EMISSORA CATALANA

Concerts selectes per la seva orquestra, integrada per artistes de destacada personalitat musical. Concerts corals pels millors orfeons de Catalunya. Sessions de ballables per jazz, Bandes, orquestres. Sardanes per cobles. Discos seleccionadíssims. Emissions fototelegràfiques, reportatges, retransmissions de partits de futbol, concerts, conferències, cursos d'idiomes, sessions infantils.

FEU - VOS SOCIS DE **RADIO ASSOCIACIO** Oficines: Ronda Universitat, 25, enl. - Teléf. 24853

Compreu la revista setmanal CATALUNYA RADIO, portaveu de Ràdio-Associació

Els subscriptors de **MIRADOR** tindran dret a adquirir el llibre **URSS, la República de Treballadors**, amb un descompte del 10 per 100 si ens trameten, degudament omplert, aquest butlletí.

Nom

Adreça

Població

Forma de pagament (si porteu segells de correu)

Signatura.